

csak az elrendezés problémája marad. Hasonló módon használhatók fel az olvasótervek egy-egy témajegyzékhez is.

c) Jól használhatják a bibliográfiákat a sztahanovista és élmunkás szakkörök, a könyvtárak mellett alakult olvasókörök is. Hívják fel a könyvtárosok a szakkörök figyelmét a számukra fontos ajánló jegyzékekre. Ezek nemcsak az egyes dolgozók olvasmányait segíthetik, hanem vezérfonalul szolgálhatnak a szakkör munkájához is.

d) Az ajánló bibliográfiák irodalmi anyagát és annotációit felhasználhatják a könyvtárosok témakartotékok készítésére is.

e) Az emkétek előkészítésénél szintén fontos eszköz a bibliográfia. Utmutatást ad a téma megválasztásában, továbbá alapos

tanulmányozásához, szükséges anyag kiválasztásában.

f) Felhasználhatók a bibliográfiák a könyvpropagandához úgy is, hogy az üzem számára legfontosabb könyvismertetőket közlik az üzemek újságjai, sőt ezeket a könyvismertetőket kiteszik a falújságra is.

Ez a néhány tanács a bibliográfiák felhasználására korántsem meríti ki az összes lehetőségeket. A könyvtárosok találékonysága a helyi adottságok ismeretében bizonyosan még jónéhány módját találja meg a felhasználásnak. Hasznos új tapasztalataikat írják meg A Könyvtáros szakreviziónak.

RACZ ARANKA

## Gyermek könyvtárak

Népköztársaságunk kormányzata a könyvtárak fejlesztéséről hozott legutóbbi határozatával biztosította gyermekkönyvtáraink soha nem tapasztalt ütemű gyarapodását. Eddig 21 ifjúsági könyvtár nyílt meg — egyelőre közös helyiségben a felnőtt könyvtárakkal. Ez természetesen nem kielégítő, egyre nagyobb szükség van önálló, külön helyiségben, külön felölssel működő gyermek- és ifjúsági könyvtárra. Az elmúlt év végéig kilenc ilyen könyvtár létesült vidéken, a megyei, járási központokban. Ezeknek és a szovjet gyermekkönyvtáraknak tapasztalataiból igen értékes tanulságokat vonhatunk le további munkánk számára.

Mindenekelőtt határozunk meg: milyen feladatot töltenek be az ifjúsági és gyermekkönyvtárak. Nem kisebbet, mint azt, hogy megszerettség a gyermekkel a könyvet, s ezzel egész életükre hűséges barátot adjanak melléjük. A gyermekkönyvtárosok megtisztelő feladata, hogy a könyv segítségével kommunista nevelésben részesítsék a felnövekvő nemzedéket.

Epen ezért — mivel az ifjúsági könyvtárak munkatársai fokozott mértékben nevelők — el kell sajátítaniok a pedagógia ismereteit, a pedagógia módszereinek tanulmányozása útján. Az ifjúsági könyvtáros olvasson minél több pedagógiai művet, tartson szoros kapcsolatot az iskolákkal és az ifjúsági szervezetekkel. Ismernie kell a körzetében működő iskolák tanítási programját, a nevelők és úttörővezetők terveit. Ha ezt megteszik könyvtárosaink, segítőtársaivá válnak a nevelőknek, akik a könyvtár anyagára támaszkodva szélesíthetik tanítvá-

nyaik ismereteit. A könyvtáros bibliográfiákat, egyéni olvasási terveket készíthet — a tanulási program ismeretében — kis olvasói számára.

Az iskolákkal, úttörőcsapatokkal való élő kapcsolat a könyvtár munkájára is nagy hatással van. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Sztálin-úti fiókjában a gyermekrészleg vezetője igen komolyan támaszkodhat azokra az ifjúsági aktívákra, akiket az iskolai úttörőörs küld erre a társadalmi munkára. A legjobb aktívákat az iskolaév végén, bizonyítványosztáskor dicséretoklevéllel tüntetik ki, s ezen keresztül egyúttal a könyvtárat is népszerűsítik a gyermekek között.

A jó ifjúsági könyvtáros gyakran veszi igénybe az úttörőmozgalom szakköreinek segítségét. A 2. sz. Szabó Ervin fiókkönyvtár ifjúsági részlegén pl. a könyvek bekötésében és javításában a papírmegmunkáló szakkör, a propaganda feliratok, táblák elkészítésében a rajzkör pajtsái segítenek. Ugyanakkor a könyvtáros részt vesz az irodalmi szakkör ülésein, — ezeket a könyvtárban tartják — s megfelelő irodalommal segíti munkájukat. Igen ötletes módon köti össze az élettel — ha mód van rá — a könyvismertetést. A Cskalov könyvet például a repülőszakkör legjobb tagjai, s még egy pár jó olvasó előtt izgalmas, tanulságos repülőtéri kirándulás keretében ismertette. A kertai könyvtáros a »Vörös vállpántok« című könyvből rendezett ankétot, mintegy 70 iskolás, számos szülő és a gépállomás vezetőinek részvételével. A könyv elolvasása arra lelkesítette a kertai úttörőket, hogy — mint a történet szereplői — ők is kiveszik részüket a termelőmunkából

szünidőben. Így a pajtások 23 ezer forint értékű munkát végeztek a tszcs-ben, s ezenfelül a Micsurin-kertjükben termesztett cirokból 150 seprőt készítettek.

A szovjet tapasztalatok kiapadhatatlan tárházából számtalan ötlettel gazdagíthatjuk gyermekkönyvtáraink munkáját. A moszkvai Központi Gyermekkönyvtárban rendkívül változatos a könyvpropaganda. A propagandaanyagok nagy részét maguk a kis olvasók készítik el. Ha olvasókonferenciára készülnek, a gyermekek plakátokat készítenek, melyekkel — érdeklődést kelthető szövegezéssel és képekkel — felhívják a figyelmet az előadás főkérdéseire. Igen fontos tárgya a plakátoknak a gyermekek véleménye, az irodalmi kör tagjainak, vagy az olvasókonferencia felszólalóinak véleménye egy-egy könyvről. A kifüggesztett anyagból később a gyermekek rajzaival díszített album gyűlik össze. Az olvasókonferenciák, albumok anyagából maguk az írók is sokat tanulnak.

A közelmúltban felavatott békéscsabai ifjúsági könyvtár máris nagy sikerrel alkalmazza ezeket a tapasztalatokat. A falakon színes képek: könyvillusztrációk sorakoznak, melyek amellett, hogy felkeltik az olvasók érdeklődését egy-egy könyv iránt, barátságossá, kedvessé varázsolják

az olvasótermet is. A belépő gyerekek odasereglenek »Szén Szulimán« groteszk kis figurája köré, elnézegetik József Attila öreg Csoszogi suszterjának feledhetetlen alakját, elolvassák a képek alatti idézeteket — és a könyvtárosnak máris könnyebb a dolga, mikor a szén történetét, vagy a József Attila-korabeli proletárgyermekek nehéz életsorát akarja megismertetni ifjú olvasóival. A békéscsabai gyermekkönyvtár szovjet tapasztalatok alapján megszervezte már első irodalmi körét is. A kör tagjai aktív segítséget nyújtanak a könyvpropagandában és a pajtások olvasási módszereinek megbirálásában. A »Timur és csapata« című könyv ankétja után albumban és falújságon tették közzé a fiatal olvasók észrevételeit.

Nagy hatást kelt a moszkvai pajtások körében a talalós kérdésekkel egybekötött könyvpropaganda. Plakátokat függesztenek ki, melyeken egy-egy könyv legérdekesebb jelenetét ábrázoló kép látható. A kép alatt csak ennyi: »Találd ki, miről szól ez a kép, melyik író írt erről könyvet?« Amelyik gyermek, egy bizonyos idő múltán, még nem tudta megfejteni a kérdést, azt a könyvtáros odavezeti a plakáthoz, együtt figyelmesen megismerlik, majd mesél egy keveset róla, végül megmondja: melyik író könyvében olvashatja el a történetet a kispajtás. A gyermekek örömmel, érdeklődéssel fogadják a könyvpropagandának ezt a módját és kivétel nélkül mindegyik elolvassa az ajánlott művet.

A *Könyvbarát* egyik ifjú olvasója: Mohr Gyula, csepeli VIII. osztályos úttörő érdekes tudósítást küldött a Rákosi Művek Szakszervezeti Könyvtárának ifjúsági részlegében rendezett »irodalmi rejtélyversetároló«-ra. Nagy lelkesedéssel számolt be arról az élményről, amelyet az V—VIII. osztályos pajtásoknak az olvasmányaikkal összefüggő 20 talalós kérdés megfejtése szerzett. Tudósítónk maga vonja le a »rejtélyesét« tanulságát. A talalós kérdések megfejtésekor — írja kiderült, hogy ki mennyire jegyzi meg a könyv tartalmát, mondanivalóját; mik a hibái olvasási módszerének és az irodalom milyen területein járatlan még. Végül megemlékezik a jó megfejtésekért szétosztott könyvjutalmakról, amelyek tovább növelték érdeklődésüket mind az olvasás, mind az ilyen és ehhez hasonló értékes olvasási »fegyverpróbák« iránt.

A Szovjetunióban az iskolásgyermekek érdeklődési körébe vágó könyvek ajánlásával külön is foglalkozik a könyvtáros. A pedagógusokkal való megbeszélés alapján minden osztály részére 10—16 könyvből álló sorozatot állít össze. A szovjet gyermekkönyvtár nemcsak a fia-



*Fiatal olvasók a Rákosi Mátyás kultúrház könyvtárában*

tal olvasótáborral foglalkozik, hanem a szülőkkel is. Megbeszéli a szülőkkel, hogy milyen könyveket olvassanak gyermekeik, s őket magukat milyen könyvek elolvasása segíti legjobban a nevelésben.

Ki kell említeni, hogy a szovjet gyermekkönyvtáros elsősorrendű feladatának érzi, hogy kis olvasó ban elmélyítse a hazafiság érzését, hogy a gyermekeket Lenin, Sztálin, a párt és a kormány vezetői iránti odaadó tiszteletre nevelje. Ez a külsőségekben is kifejezésre jut, például a Moszkvai Központi Gyermekkönyvtárban, ahol a bejáratnál nagyméretű dekoráció, Sztálin elvtársnak a pionirokhoz intézett levele fogadja a belépőt.

Tovább lehetne sorolni még a szovjet gyermekkönyvtárak értékes tapasztalatait a gyermekek számára rendezett változatos témákról szóló könyvkiállításokról, az ifjúsági írók népszerűsítéséről, az irodalmi körökről. Befejezésül néhány jó-

tanácsot ismertetünk, melyeket a Moszkva Központi Könyvtár ad feliratokon kis olvasóinak olvasási kultúrájuk fejlesztésére:

**Ne siess az olvasással, jobban megérted a könyvet!**

**Ha olyan szóval találkozol, amit nem ismersz, kérdezd meg, mit jelent!**

**Jegyezd meg a könyv címét és ne felejtse el, hogy ki írta!**

**Gondolkoj a könyvről és mondd el róla véleményed barátainak is!**

Ezek a feliratok már nálunk is meghonosodtak néhány könyvtárban.

A gyermekkönyvtárügy nálunk még most van kibontakozóban, tehát igen nagy szükség van a tapasztalatcsere — a szovjet példák követésére. Csak így tölthetik be gyermekkönyvtárosaink azt a fontos posztot, melyre pártunk és kormányunk állította őket.

SIMON LASZLÓNE

## Az iskola és a könyvtár együttműködésének formái

### (EGY OLVASOMOZGALOM TAPASZTALATAI.)

Ifjúságunk olvasás iránti érdeklődése a felszabadulás óta egyre jelentősebb mértékben fokozódik. Ennek egyik oka az, hogy ifjúságunknak végre olyan könyveket adhatunk a kezébe, amelyek érdeklődésének, szellemi fejlődése színvonalának a legjobban megfelelnek. A könyv ezáltal ifjúságunk fejlődésének pótolhatatlan eszközévé vált. A másik körülmény pedig, ami a könyvtárak szerepének megnövekedését okozta az, hogy az irodalmi nevelés iskoláinkban központi helyet kapott. A tanulók olvasottsága, irodalmi tájékozottsága az általános nevelés nélkülözhetetlen tényezőjévé vált. Iskoláink magyrezse azonban hiányosan felszerelt könyvtárolományával nem képes az ifjúságot még a kötelező és ajánlott irodalom szükséges példányai-val sem ellátni. A tanulók megnövekedett olvasási étvágyát kielégíteni a legtöbb iskola számára megoldhatatlan feladat. Így jórészt közkönyvtárainkra hárul, hogy az iskolai nevelés eredményességét veszélyeztető könyvhiány átmeneti nehézségein könnyítsenek.

A könyvtár és az iskola együttműködésének azonban az ilyen kényszerítő körülményt leszámítva is nagy pedagógiai jelentősége van. A könyvtár ugyanis szocialista társadalmunk kulturális felemelkedésének egyik fontos intézménye, amely az új ember kialakításából jelentékeny részt vállal magára. Eppen ezért még a könyvekkel

legjobban ellátott iskolának is arra kell törekednie, hogy ifjúságunk látogassa a közkönyvtárakat, használja a könyvtárak olvasótermeit. Sajátítsa el a könyvtár önálló használatát. Vegyen aktívan részt a könyvtár kulturális életében.

A következőkben arról számolunk be, hogyan valósult meg ez a termékeny együttműködés egy budapesti közkönyvtár és a körzetéhez tartozó általános iskola között. Milyen módszerekkel történt az együttműködés kifejejtése? Mik voltak az elért eredmények?

*A könyvvel folytatott nevelőmunka megszervezése az iskolában.* — A XVI. ker. Hősök-fasora általános iskola 800 főnyi tanulóerege részére az 1951—52. tanévben csupán egy kis házkönyvtár állott rendelkezésére. Így a gyermekeknek alig 15—20 százaléka juthatott hozzá rendszeresen olvasnivalóhoz. A nemrég megalakult Szabó Ervin-könyvtárhoz pedig alig hallottak meg valamit. A tanéveleji számbavételkor az iskolánkból mindössze 34-en voltak tagjai a könyvtárnak.

A meginduló olvasómozgalomnak olyan szervezési és foglalkozási formákat kellett kialakítania, hogy tanulóink tömegeire erős vonzást tudjanak gyakorolni. Célpajnk között szerepelt a könyvtár iránt érdeklődést kelteni, tanulóinkat a könyvtártaóság megszerzésére serkenteni. A IV—VIII. osztályokban önként jelentkező pártásokból *olvasó-aktívák* alakultak. Ezek voltak az olvasómozgalom gerincei: jól kézben tartható, többségükben szívesen olvasó tanulók.